

27.5.2021

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeen hankeryhmän kokous

Aika 27.5.2021 klo 9.00–12.00

Paikka Teams-toteutus

Osallistujat Tanja Lahti, hankepäällikkö, VM puheenjohtaja
Olli-Pekka Rissanen, johtava asiantuntija, VM varapuheenjohtaja

Jäsenet:

Lotta Engdahl, erityisasiantuntija, LVM

Pekka Alhojärvi, erityisasiantuntija, MMM

Sami Niinimäki, ylitarkastaja, OKM

Tuula Helander, erityisasiantuntija, STM

Tiina Salminen, johtava asiantuntija, TEM

Jani Heikkinen, neuvotteleva virkamies, VM (myös sihteeristön jäsen)

Anssi Hänninen, erityisasiantuntija, YM

Tarja Riihisaari, toimialan johtaja, Ilmatieteen laitos (poissa)

varajäsen Roope Tervo, pääarkkitehti, Ilmatieteen laitos (poissa klo 10.00–11.00)

Antti Kosonen, innovaatiojohtaja, Maanmittauslaitos (poistui klo 11.18)

Kaisu Harju, ryhmäpäällikkö, Suomen ympäristökeskus

Hannele Orjala, tietopalvelujohtaja, Tilastokeskus (poissa)

varajäsen Outi Ahti-Miettinen, laatupäällikkö, Tilastokeskus

Jussi Mäkitervo, erityisasiantuntija, Liikenne- ja viestintävirasto

Pasi Rautio, projektipäällikkö, Helsingin kaupunki

Markku Rimpelä, strategiajohtaja, Hämeenlinnan kaupunki

Katariina Valtonen, kehittämispäällikkö, Kouvolan kaupunki (poissa)

Sirpa Pajula, laatu- ja kehityspäällikkö, Kuopion kaupunki (poissa)

Pekka Kantola, tietohallintojohtaja, Kuusamon kaupunki

Elisa Kettunen, kehittämispäällikkö, Kuntaliitto (poissa klo 10.00–11.00)

Mikko Hoikka, toimialajohtaja, Medialiitto

Tarmo Toikkanen, toiminnanjohtaja Open Knowledge Finland

Jussi Mäkinen, lakiasiainpäällikkö, Teknologiateollisuus (poistui klo 10.47)

Pysyvät asiantuntijat (sihteeristö):

Miina Arajärvi, erityisasiantuntija, VM

Mika Honkanen, kehityspäällikkö, Digi- ja väestötietovirasto
Heidi Innanen, hankekoordinaattori, VM

Kutsutut asiantuntijat:

Riitta Autere, neuvotteleva virkamies, VM (asiakohdat 5 ja 6)

Antti Helin, erityisasiantuntija, VM (asiakohta 6)

1. Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen

Päätös: Kokous avattiin klo 9.01 ja esityslista hyväksyttiin.

2. Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen

Päätös: Hyväksyttiin 18.3.2021 pidetyn kokouksen muistio sellaisenaan.

3. Työpakettikohtainen eteneminen

Työpaketti 1:

Ehdotus tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisista tavoitteista oli lausuntokierroksella, joka päättyi 30.4.2021. Lausuntoja tuli paljon ja niitä on käyty läpi TP1-alaryhmän työpajoissa. Lausuntojen johdosta tullaan tekemään joitakin korjauksia, mutta tavoitteita ei ole tarpeen kirjoittaa kokonaan uusiksi. Lopputuloksen on tarkoitus olla valtioneuvoston periaatepäätös, mutta viime kädessä asia on johdon päätettävissä. TP1-alaryhmän lausuntotyöpajoissa käsittelemä materiaali löytyy hankeryhmän Tiimeri-työtilasta.

Työpaketti 2:

Toimintamallityötä on viety Deloitteen kanssa eteenpäin tammikuusta 2021 lähtien. Toimintamalli koostuu kahdesta elementistä: käyttäjälähtöinen palvelupolku ja hyötypotentialin arviointimenetelmä. Tällä hetkellä on käynnissä toimintamallin prototypointi yhdeksässä organisaatiossa. Syksyllä tullaan suunnittelemaan palvelupolun sisältöjä, verkkosisällön käyttöönottoa, hallintamallin rakentamista ja koulutuksia.

Kysyttiin, käydäänkö prototypoinnin tuloksia yhdessä läpi. Prototypoinnin tulokset ovat käytettävissä kesäkuun puolivälin tienoilla. Sovittiin, että tuloksia tullaan käymään läpi TP2-alaryhmän kokouksessa ja hankeryhmän elokuun kokouksessa.

Tiedon käytön esteiden tarkastelussa tietosuoja-asiat ovat keskeisiä.

Toukokuussa on konsultoitu valtioneuvoston tietosuojaverkostoa ja heidän vinkkiensä pohjalta on sovittu kesäkuulle jatkopalavereja mm. VAHTI-työhön

liittyen Kimmo Rouskun kanssa. Lisäksi julkisen tiedon maksullisuuden ja maksuttomuuden vaikutuksiin liittyen on muotoiltu tietotarve-esitys VN TEAS täydentävään hakuun. Hakuun mukaan pääsemisestä saadaan tieto lähipäivinä.

Kommenttina nostettiin esiin, että OM koordinoi Suomessa Euroopan neuvoston tietosuojaleissopimuksen neuvoa-antavan komitean (T-PD) työtä. Komitean tarkoituksena on tuottaa jäsenmaille yleissopimusta täydentävää ohjeistusta, joka sinänsä ei ole juridisesti sitovaa, mutta on tarkoitettu lainsäädännön valmistelun ja soveltamisen tueksi.

Työpaketti 3:

Työ etenee aikataulussa ja meneillään on laajempi pilotointi mittareiden kehittämisessä. Syksyllä on tarkoitus järjestää lausuntokierros. Hallintamallin suunnittelu mm. laatukriteereiden osalta on jo käynnistynyt. Laadunhallinnan hallintamallin viimeistely kokonaisuudessaan menee ensi vuoden puolelle.

Tarkemmat laatukriteereiden kuvaukset ovat luettavissa Tilastokeskuksen verkkosivuilta. Jatkossa tullaan valmistelemaan käyttöönoton ohjeistusta. Tavoitteissa on myös mittareiden jatkokehittäminen. Työpaketista on keskusteltu myös edellisessä kuntien keskustelutilaisuudessa ja siellä laatukriteerit saivat hyvän vastaanoton.

Työpaketti 4:

API-linjauksia on pilotoitu kevään mittaan Kelan, Veron, Valtiokonttorin ja Tilastokeskuksen kanssa. Toukokuussa pidettiin verkkotilaisuus, jossa käytiin läpi tarkennettuja linjauksia ja pyydettiin syötteitä sidosryhmiltä liittyen siihen, minkä tyyppistä ohjeistusta tarvitaan, jotta käyttöönotto olisi helpompaa. Linjauksiin on tulossa joitakin täsmennyksiä. Täsmennystä vaativat linjaukset käytiin läpi ja niistä keskusteltiin (erityisesti linjaus 1.1). Linjaukset tulevat olemaan suosituksia. Ohjeiden valmistelu on käynnistynyt ja jatkuu syksyyn.

Jatkokehitystä, ylläpitoa sekä API-katalogia on käsitelty työryhmässä. Näyttää siltä, että hallintamalli tulee olemaan hybridimäinen. Linjaukset lähetetään lausuntokierrokselle syyskuun loppupuolella ja koulutusten vuoro on marraskuussa. TIEKEN kanssa on tehty sopimus erityisesti sidosryhmäyhteistyön tukemiseen liittyen. DigiFinland on valmistelemassa markkina-analyysiselvitystä julkisen hallinnon rajapintakehityksestä.

Semanttisen yhteentoimivuuden nykytilasta osana rajapintakehitystä on tarkoitus tehdä selvitys. Outi Hermans VM:ssä tulee vastaamaan yhteentoimivuuden linjausten hallintamallityöstä. Yhteentoimivuuden tavoitetilaa muodostetaan ja pohditaan, mikä on VM:n rooli siinä. DF:n selvitystä ja tiedonhallintakarttaa tullaan hyödyntämään selvityksen tekemisessä.

Viestintä:

- Podcastista julkaistaan vielä yksi jakso ennen kesälomia.
- Eilen oli kevään viimeinen hankkeen tilannekatsaus.
- Trelloon päivitetään jatkossakin työpakettikohtaisia kuulumisia.
- Kuntien keskustelutilaisuus tullaan järjestämään syyskuun loppupuolella.
- Hankkeen puoliväliseminaarin alustava ajankohta on 27.10.2021.
- Työpakettikohtaisia tilaisuuksia on mahdollisesti tulossa, mutta ne ovat pienemmälle joukolle kohdennettuja.
- Tietopolitiikkakokonaisuudesta on suunnitteilla isompi seminaari loppuvuodesta.

Budjetti:

Todettiin, että hankkeen budjetin sidontatilanne on melko korkea. Yleisesti voidaan sanoa, että hankkeen taloudenkäytössä on edetty hallitusti.

Päätös: Merkittiin tiedoksi hankkeen työpakettien tilanne sekä viestinnän ajankohtaiset asiat ja budjetin toteumatilanne.

4. Visiointia: Tietopolitiikkatoimien vaikutus vuonna 2023 ja 2030

VM:n sisäinen TiHA-projektiryhmä on keskenään visioinut toukokuussa tietopolitiikkatoimien vaikutusta vuosina 2023 ja 2030. Tarkoituksena on ollut pohtia, miltä maailma näyttäisi em. vuosina eri näkökulmista. TiHA-hankkeen omat tulostavoitteet ovat tiedossa, mutta millainen on niiden vaikutus eri sidosryhmien näkökulmasta parhaimmillaan? Hankeryhmää oli pyydetty etukäteen vastaamaan kysymyksiin Howspaceessa ja käytiin kokouksessa läpi saadut vastaukset.

Vastauksissa korostuivat tietosuojat, tietoturva, yhteentoimivuus ja palveluiden sujuvuus. Mainintoja saivat erityisesti kansalaisnäkökulmasta oman datan tehokas hallinnointi ja palveluiden sekä erilaisten lomakkeiden helppous. Viranomaisnäkökulmasta painotettiin mm. toimintakulttuurin muutoksen merkitystä sekä selkeitä toimintatapoja yhteentoimivuuden lisäksi. Yritysten ja yhteisöjen näkökulmasta nostettiin esiin mm. uudet pilvipalvelut, joiden kautta tiedot virtaavat sujuvasti.

Käytiin keskustelua. Todettiin, että helpompi on katsoa lähelle ja pitkän aikavälin visiointi on haastavampaa. Esiteltiin lyhyesti myös TiHA-projektiryhmän visioinnin tuloksia.

Todettiin, että teknologianeuvottelukunta julkaisee raporttinsa ensi viikolla. Raportilla on liityntäkohtia myös TiHAssa tehtyyn visiointityöhön.

Päätös: Merkittiin tiedoksi hankeryhmän visiointi tietopolitiikkatoimien vaikutuksista vuosille 2023 ja 2030.

Tauko klo 10.35–10.45

5. Open Data Maturity -kysely

Euroopan avoimen datan kypsyystasoa arvioidaan vuosittain Open Data Maturity in Europe -kyselyllä. Viime vuoden tuloksia on käyty läpi hankkeen projektiryhmän ja muutamien sidosryhmäläisten kesken, ja on mietitty, miten Suomen sijoitusta voitaisiin jatkossa parantaa. Alkuvuodesta jaettua koostetta on tarkastelun osalta täydennetty. Käytiin läpi keskeisimmät havainnot viime vuoden tuloksista ja keskusteltiin niistä.

Kommentoitiin, että EU-kehityksessä painopiste on siirtynyt tiedon avaamisesta tiedon hyödyntämisen hyötyihin. Tiedetään jo, että ensi vuonna painopiste on entistä enemmän tiedon hyödyntämisessä.

Tätä vuotta koskeva kysely tuli vastattavaksi toukokuun alkupuolella ja kysymykset ovat hyvin pitkälti samoja kuin aiemminkin. Policy-osuudesta vastaa VM, Impact-osuuteen kerättiin vastauksia muun muassa joukkoistamalla, Portaali- ja Laatu-osioista vastaa DVV. Impact-osuuden vastausten saldo jäi vähäiseksi, sillä vastauksia saatiin vain kaksi. Vastaukset tulee toimittaa 31.5. mennessä.

Todettiin, että kyselykokonaisuus tulee muuttumaan ensi vuonna. Kun direktiivi muuttuu, niin sen seurantaan on omat menettelynsä, eikä komission kannata lähettää kahta päällekkäistä kyselyä.

Päätös: Merkittiin tiedoksi Open Data Maturity -kyselyn tuloksista tehdyt johtopäätökset ja vuoden 2021 kyselyn vastaamisen tilanne.

6. Ajankohtaiset EU-asiat

Erytisasiantuntija Antti Helin kertoi ajankohtaisista EU-asioista.

Avoimen datan direktiivin täytäntöönpano:

Kansallista sääntelyä edellyttävistä elementeistä on annettu hallituksen esitys 6.5., ja eilen siitä käytiin lähetekeskustelu. Seuraavaksi hallituksen esitys siirtyy hallintovaliokunnan käsiteltäväksi. Kyseessä on dynaamista dataa koskeva

sääntely ja arvokkaita tietoaineistoja koskeva yleissääntely, joiden johdosta muutokset tehdään tiedonhallintalakiin ja julkisuuslakiin. Määräaika direktiivin täytäntöönpanolle on 17.7.2021.

Komissio määrittelee arvokkaat tietoaineistot tarkemmin täytäntöönpanosäädöksillä, mutta niitä ei ole annettu eikä tiedossa ole koska ne annetaan. On mahdollista, että myöhemmin joudutaan antamaan täydentävää sääntelyä.

Komission ehdotus tekoälyasetukseksi:

Komissio antoi huhtikuussa 2021 ehdotuksen asetukseksi tekoälyn yhteensovitetusta sääntelystä, joka koskee tekoälyjärjestelmien käyttöä ja markkinoille laskemista. Asiaa koskeva U-kirje on 27.5. hyväksytty eduskunnan käsittelyssä. EU-tasolla asiaa käsitellään europarlamentissa ja EU-neuvostossa, jotka tekevät muutosehdotuksia. Komissio on käynnistänyt avoimen kuulemisen asetusehdotuksesta, vastauksia on mahdollista antaa 25.6.2021 saakka. Kokonaisuudessaan EU-käsittelyssä voi mennä parikin vuotta.

Päätös: Merkittiin tiedoksi ajankohtaiset EU-asiat.

7. Muut asiat

- a) VN TEAS -hakuun tehty tietotarve-ehdotus julkisen sektorin tietojen maksullisuuden ja maksuttomuuden vaikutuksista (käsiteltiin asiakohdassa 3).
- b) Muut mahdolliset asiat
 - Roope Tervo vaihtaa työnantajaa, jatkossa hankeryhmän jäsenenä Ilmatieteen laitokselta toimii Tarja Riihisaari.
 - Teknologiateollisuuden edustaja on jatkossa Ville Peltola.
 - Helsingin kaupunki tulee nimeämään hankeryhmään varajäsenen.

Päätös: Merkittiin tiedoksi muut asiat.

8. Syksyn kokoukset

Päätös: Tulevan syksyn kokoukset on sovittu pidettävän seuraavasti:

31.8.2021 klo 9.00–11.50

28.10.2021 klo 9.00–11.50

14.12.2021 klo 9.00–11.50

Kokoukset järjestetään lähtökohtaisesti verkkototeutuksina.

9. Kokouksen päättäminen

Päätös: Kokous päätettiin klo 11.50.